

Amons Komensky, kje so tvoja načela o učnem jeziku, ali jih spoštujete udje okrajnega šol. sveta, ki jim je le za ponemčenje naših šol? —

V Mariboru na c. kr. učiteljski je bilo razpisano mesto vadniškega učitelja. Kakor čujemo, je imenovan neki nemški Kočevar dr. Herbst. Če je to res, je to naroden škandal, atentat na našo narodno posest. Ko je Slovenec g. Fistravec bil pomaknjen iz vadnice na učiteljske, je njegovo mesto zasedel Nemeč gosp. Hren, torej za Slovencem Nemeč, in tako se ustvarja n e m š k a p o s e s t, in naši poslanci in naša javnost molči! Sedaj, ko se je, oziroma hoče imenovati zopet Nemeč, ali naj zopet molčimo in mirno trpimo, ko nam kradejo mesto za mestom! Učiteljske v Mariboru je namenjeno Slovencem, a hočejo ga popolnoma ponemčiti. Sedaj sta že dva Nemeča na vadnici, a če se bo tako sistematiško ponemčevalo, izginejo slovenski učitelji iz Štajerske. Na Štajerskem nimamo ni ene meščanske šole, edino na vadnico lahko pride slovenski učitelj, ki napravi, oziroma hoče napraviti izpit za meščanske šole, a še od teh bornih štirih vadniških mest so nam odjedli dve mesti.

Nemci delajo sistematiško, a mi spimo in se ne brigamo. Če se kdo obrne na merodajne kroge, in jih opozori na pretečo nevarnost, se smatra zadeva le kot o s e b n a dotičnega prošnjaka, a nasprotniki razvijajo v s e moči za vsako mesto, ker uvidevajo v tem v e l e v a ž n o n a r o d n o delo. — Seveda nam ni treba slovenskega narodnega sveta, saj posluje nemški narodni svet tudi, in sicer še celo v prvi vrsti za slovenski del Štajerske; nam ni treba jugoslovanskega ministra-rojaka, saj odločuje v naših zadevah nemški minister Prade! Potem se pa še dr. Korošec, ki je razbil slovenski narodni svet, baha s svojo narodnostjo in dr. Šusteršič, ki intrigira zoper osnovanje jugoslovanskega ministrstva, se postavlja kot edini pravi narodnjak. Hodite se solit s tako narodno zavednostjo! Po vaših dejanjih vas sodimo in ne po vaših lažnjivih besedah, in vaša dejanja so črna kot je črna vaša izdajalska duša, brezdomovinski klerikalci!

Kar čuti v resnici narodno, v boj za naše narodno šolstvo! Čigar je šolstvo, tega je bodočnost. Za v s a k o učno mesto razvijmo vse svoje moči, ker je to naš s o c i a l n i i n n a r o d n i boj. Za mesta v Z i d a n e m m o s t u, H a j d i n i in Mariboru pa takoj vse na krov, da rešimo, kar se še da rešiti.

Steza zavije sedaj preko strmega in skalnatega Tolsteca in ponekod moraš jako previdno in oprezno stopati preko ozkih grebenov in mimo zevajočih prepadov, da ne zdrčiš v brezdanja brezna. Tu naj omenim nekega dogodka, ki bi me stal lahko življenje. V nekaki mrzlični ljubosumnosti, kdo bo nabral več in lepših planik, smo povsod stikali za njimi. Jaz ugledam visoko nad seboj v skalovju dve posebno lepi. Nепristopnejše in nevarnejše je mesto, lepše planike cveto, kot bi se nežne cvetke hotele skrivati pred človeškim vandalizmom. — Ne pomišljam dolgo, ampak začnem plezati po skalovju gor — in po napornem plezanju pridem do njih. Z desno roko pograbim za nek greben in z levo roko utrgam cvetki ter ju vtaknem za pas.

A sedaj — naprej ne smem, nazaj ne vem, in visel sem na pečini kot nekaj drzoviti Maksimilijan. Tako ne pojde dol, ko se je šlo gor. — Moj „vademeccum“ nahrbtnik mi je bil najbolj na poti. Rad bi se ga bil iznebil in ga zapodil makar tja dol v Hades z vsem provijantom vred, saj smo bogovom tem bližje čim manj potrebujemo, in blizu njih sem vsekako bil v tej visočini, ali nisem ga mogel odpeti. Z velikim trudom se vendar nekako zasučem na hrbet, da bom vsaj prostih očij gledal teren pred seboj, koder bom mogoče drčal v globočino, ker

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek 3. dne oktobra ob pol 11. uri dopoldne v okoliški šoli.

Vzpred:

1. zapisnik prvega zborovanja. 2. Dopisi 3. Poročilo delegatov o letošnjem zborovanju „Zaveze“. 4. Nekaj o „Zvezi slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“, poročila g. P e s e k. 5. Slučajnosti in nasveti.

Točno ob 10. uri zboruje ravnotam „Čebelarsko društvo učiteljev“.

K polnoštevilnej udeležbi vljudno vabi

Z i h e r, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ljutomerski okraj zboruje v četrtek, dne 3. oktobra, predpoldne po 10. uri v Franc Jožefovi šoli v Ljutomeru po sledečem vzporodu:

1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo o zborovanju „Zaveze“ v Radovljici. Poročila T o m a ž i č. 4. Volitev odseka za izvenšolsko delovanje. 5. Volitev poverjenikov za posamezne stanovske liste. 6. Slučajnosti.

Na mnogobrojno udeležbo vabi vljudno

o d b o r.

Goriško.

Učitelj. društvo za sežanski šolski okraj ima dne 3. oktobra ob pol 11. uri predpoldne v Štanjelu svoje občne zborovanje.

Vzpred:

1. Predsednikov pozdrav. 2. Čitanje zapisnika zadnjega zborovanja. 3. Referat: „Tehnika“; poročila tov. Ant. Mervič. 4. Eventualni predlogi.

Na obilno udeležbo vljudno vabi

o d b o r.

Književnost in umetnost.

Slovensko združništvo in sodelovanje učiteljstva pri istem. Predaval na XIX. skupščini Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev v Radovljici dne 25. avgusta 1907 V l a d. P u š e n j a k. Ponatisk iz „Zadruga“. Izdala in založila „Zadružna zveza v Celju.“ Celje, 1907. Str. 31. — Priporočamo to temeljito razpravo zlasti onim tovarišem in tovarišicam, ki niso bili v Radovljici in ki torej niso čuli Pušenjakovega strokovnjaškega predavanja.

Beseda o Anton Kosijevi „Zabavni knjižice“. Nedavno je ocenil v „Učit. Tovarišu“ Aliquis 13. zvezek te publikacije ter med drugim prav dobro omenil: „Kar bi utegnili

preko ozke stezice pod seboj bi bil zdrknul kot kak „autler“ naprej po gladkem skalovju na oni svet med prestrašene antipode — Američane. Tako nekako premišljujoč in bogve kaj sem še mislil — to znam, da „grevenge“ še nisem bil obudil, kakor trdijo to pobožni ljudje, da baje to vsak stori v smrtni nevarnosti — Bog mi odpusti to pozabljivost — izkušam lezti navzdol — in zdrkne mi leva noga, s katero sem oprt ob skalo in za las — bi bil šinil v globočino. — Bliskoma zgrabim z levo roko drug rob, a desno peto zasadi v nasprotni greben pod seboj — in rešen sem bil vsaj v tem trenutku. Nato zakličem tovarišem: „Na pomoč!“ in vrli moj Pišečan je bil prvi pod menoj, da me eventualno zaustavi, če bi mu z nepostavno brzino priropotal naproti. „Viribus unitis“ se mi vendar posreči, da se splazim z velikim naporom in trudom s te vratolomne ekspedicije na varno stezo — in zahvalil sem Boga, da bom le še nekaj časa tlačil travo po tem božjem svetu.

Na vrhu Tolsteca srečamo tudi one tovariše, ki so šli od nasprotne strani na Triglav in so se po naši progji vračali navzdol; s triglavskim pozdravom smo se ločili in nadaljevali vsak svojo pot. Sredi popoldneva pridemo na Velo polje 1700 m visoko do Vodnikove kočje S. P. D.

marsikaterega učitelja neprijetno dirniti, je faktum, da se knjižica ni tiskala v „Učiteljski“, nego v „Katoliški tiskarni“. Glede tega je izrekel ocenjevalec g. Kosiju začudenje, na kar je prejel od njega sledeči odgovor: „Med 2000 naročnikov, imamo k večjemu kakih 150 učiteljev, oziroma šol, vsi drugi so neučitelji-mladinoljubi raznih stanov. Po nekaterih krajih niso ne učiteljske ne farne knjižnice naročene na „Zab. knj.“, pač pa zasebniki, t. j. starši otrok. To dejstvo moramo upoštevati in potem svoje ravnanje glede tiskarne uravnati. Ako ima namreč „Mladinska knjižnica“, ki je prava last učiteljstva, samo 300 naročnikov kaj šele moja, najsi bi se tiskala tudi v domačem zavodu! Muzikalna svoja dela, katerim so odjemniki kolegi, bom dal tiskati vse v „Učiteljski tiskarni“ in tako mislim, je prav.“ —

Mi pa pravimo, da tako ni prav in se s tem Kosijevim pojasnilom nikakor ne moremo strinjati.

Pred vsem se nam zdi neverjetno, da ima g. Kosi med svojimi naročniki k večjemu 150 učiteljev, oziroma šol; saj vendar razpošilja svoje brošurice učiteljstvu v vse kraje in to v duplo. Že v dveh ali treh okrajih ima torej nad 150 učiteljev-naročnikov, ker smo uverjeni, da je pač malo takih tovarišev, ki bi mu knjižice vračali; saj je cena malenkostna.

G. Kosi pravi, da mora pri določitvi tiskarne upoštevati dejstvo, da so naročeni na knjižico večinoma zasebniki, t. j. starši otrok. Ta pač ne more držati! Kdo so pa naročniki „Zvončka“ in posebno še „Domačega ognjišča“? Mar ne zasebniki, starši otrok? Torej bi se tudi ta lista ne smela tiskati v „Učiteljski tiskarni“.

In ali meni g. Kosi, da razni naročniki res naprej pogledajo, kje se je knjižica tiskala, preden si jo nabavijo? Pač pa smo upravičeni gledati učitelji na to, iz kake tiskarne pride knjiga, ki je namenjena naši mladini, oziroma šoli in ki jo je spisal učitelj; od take knjige smemo zahtevati pač po vsi pravici, da se tiska v naši, t. j. „Učiteljski tiskarni“, ki je sad našega dela in pa tudi povsem moderno urejena. Nerazumljivo je tedaj, kako more dati tiskati učitelj svoje publikacije v kaki drugi tiskarni.

Nevolja pa se mora lotiti vsakega zavednega in naprednega učitelja, če vidi, da je tiskana šolstvu in učencem namenjena knjiga, ki jo pred vsem razširjuje učiteljstvo, v „Katoliški tiskarni“. Tam se tiskata „Slovenec“ in „Domoljub“, ki izlivata dan na dan golide najsmrdljivejše gnojnice na napredno slovensko učiteljstvo. Če bi g. izdajatelj „Zab. knj.“ že ničesar drugega ne hotel upoštevati, naj upošteva vsaj to!

Naša znanka iz Srednje vasi, planšarica Rozika, ki tukaj rezidira, je bila imenitno planinsko kostumirana; sicer ne vem, ali na čast saškemu kralju, ki ga je najbrže pričakovala, ali na čast tercetu slavne podoknice — kdo ve?

Postregla nam je prav ljubeznivo, sosebno tercetu je obračala vso pozornost, pri tem smo pa pridno praznili svoje nahrbtnike ambrozije in nektarja, ker čakala nas je še najnapornejša pot na Kredarico. Čeprav smo prehodili že lep kos težavnega pota, smo bili vendar čili in zbijali šale da se je kar kadilo. Iz omenjenega terceta je že znan „pošlatač“, a tudi ostala dva sta dobila svoji imeni, in sicer moj dragi Pišečan visoke postave — „poskakač“, ker je hotel preskočiti vsako zapreko, in poročevalec, ki je hotel kot tak vse videti in slišati in je torej navadno zaostajal, naj bi bil vse kot „potiskač“ naprej potiskal. Da pa oko postave čuva tudi na najvišjih vrhuncih gorá, zvemo šele tedaj, ko se naš graški prijatelj predstavi za dedektiva. Še kot dijak je imel namreč prevažno nalogo, izvohuniti najboljšo pijačo in najlepše punce; pri njem se je dobilo vseh tozadevnih natančnih informacij. Prijatelj detektiv, vendar te moram pomilovati, da v teh gorah ne dobiš primerne terena, kjer bi se mogel izkazati s svojim talentom.

(Dalje.)

Politiški pregled.

* **Ministrski predsednik k volilni reformi za deželne zборе.** Dne 12. t. m. je bila pri ministrskem predsedniku deputacija socialno-demokratske državne zveze, da zahteva splošno volilno pravico za deželne zборе ter zve za stališče vlade v tej stvari. V deputaciji so bili poslanci Beutel, Hudec, Jaroš, Nemeč, Schafer in Seliger. Ministrski predsednik je deputacijo sprejel prijazno ter razpravljal s poslanci o stvari vsestransko. Baron Beck je povedal, da vlada priznava, da je treba volilno pravico za deželne zборе času primerno preosnovati. Lepi uspehi volilne reforme v državnem zboru so jamstvo, da se bo posrečilo uvesti tudi v deželne zборе primerno reformo, varujoč vse upravičene interese. Seveda se reforma poslanske zbornice ne da kar tako prenesti na deželne zборе. Poslanska zbornica je politična korporacija, dočim so deželni zbori ob enem upravne institucije, ki imajo upravljati celo vrsto važnih gospodarskih in administrativnih nalog. Seveda je treba tudi pri volilni pravici za deželne zборе imeti pred očmi politično ravnopravnost, da dobe zastopstvo in primerni vpliv tudi tisti, ki so bili do sedaj izključeni od volilne pravice. Posebne naloge deželnih zborov kot upravnih korporacij pa tudi zahtevajo, da se primerno ozira na gospodarsko razdelitev prebivalstva. Na razmerje v deželi in v mestih, končno pa tudi na gotove politične in socialne momente, zato pa nikakor ne gre, da bi se popolnoma prezirale davčne razmere. Razen teh omejitev je vlada za čimvečje razširjenje volilne pravice za deželne zборе ter smatra za svojo dolžnost, storiti vse, da se omogoči skleniti reformo, ki bo pravična vsem merodajnim razmeram. Kar se tiče posebej volilne reforme za češki deželni zbor, si vlada prizadeva z vsestranskimi pogajanjmi med strankami naravnati stvar v pravi tok. Ali se bo doseglo to že v predstoječem zasedanju, tega danes še ne more povedati. Vsekakor pa bo vlada delala na to, da najde novi deželni zbor reformo kot prvo in najvažnejšo svojo nalogo, kakor bo sploh vlada smatrala za svojo dolžnost, da v novih deželnih zborih predvsem pripomore razširjenju volilne pravice.

* **Sklicanje državnega zbora.** Z Dunaja poročajo, da bo državni zbor sklican na dan 10. oktobra. Prvotno so ga nameravali sklicati šele 18. ali 20. oktobra. Ker se pa sestane ogrski državni zbor že 10. oktobra, neče avstrijska vlada, da bi njen parlament zaostajal za ogrskim.

* **Jugoslovanski minister.** O tem vprašanju poročajo „Obzoru“ nastopno: Nemci morejo biti nervozni kolikor jih je volja, se morejo boriti proti temu, kakor jim drago, toda oni bodo morali prebaviti tudi imenovanje jugoslovanskega ministra. Danes ne stoje stvari tako, da bi se mogel tak dogodek pričakovati, ali namerava se postaviti enega južnoslovanskih politikov na visoko mesto pri centralni vladi. Naloga tega politika bi bila, da obvešča ministrstvo o željah in pritožbah južnih Slovanov. Ta dostojanstvenik bi imel važno nalogo, in zleteti bi bilo, da se izbere tako osebo, ki bi dala narodu garancije, da bodo njegovi interesi dobro zastopani. Z jugoslovanskim ministrom ni torej za sedaj ničesar, ali v kratkem se pojavi v ministrstvu jugoslovanski sekejski načelnik.

* **Deželni proračun štajerski za leto 1908.** izkazuje potrebščin 29.255.664 K, za 1.132.463 K več kot l. 1907. Primanjkljaj znaša 12.999.977 K, za 509.294 K več kot l. 1907. Narasli so zlasti izdatki za deželno kulturo (urejevanje rek in potokov, podpore vinogradnikom, poljedelcem itd.), ti znašajo za l. 1908. 2.563.314 K, za 62.992 K več kot l. 1907.; za šolstvo 12.731.031 K (več za 482.808 K) za dobrodelne in zdravstvene namene (bolnišnice, hiralnice itd.) 9.126.489 K, več za 566.400 K, za vzdrževanje deželnih hiš in posestev 1.051.949 K, več za 55.616 K.

* **„Südmärk“** je darovala lansko leto za nemške šole na Štajerskem 16.311 K. Posodila je posestnikom 55.000 K, obrtnikom in delavcem 12.800 K, in drugih podpor je razdelila 13.000 K. Za Štajersko je izdala 60.076 K, torej več nego polovico skupne darovane vsote (K 104.271).

* **Finančno ministrstvo in „Südmärk“.** „Südmärk“ hoče uprizoriti veliko loterijo na dobitke s 300.000 srečkami po eni kroni — v prid ubogim obrtnikom in kmetom po —